

HEBREW A1 – HIGHER LEVEL – PAPER 1
HÉBREU A1 – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
HEBREO A1 – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Monday 8 May 2000 (morning)
Lundi 8 mai 2000 (matin)
Lunes 8 de mayo del 2000 (mañana)

4 hours / 4 heures / 4 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Section A: Write a commentary on one passage.
- Section B: Answer one essay question. Refer mainly to works studied in Part 3 (Groups of Works); references to other works are permissible but must not form the main body of your answer.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- Ne pas ouvrir cette épreuve avant d'y être autorisé.
- Section A : Écrire un commentaire sur un passage.
- Section B : Traiter un sujet de composition. Se référer principalement aux œuvres étudiées dans la troisième partie (Groupes d'œuvres) ; les références à d'autres œuvres sont permises mais ne doivent pas constituer l'essentiel de la réponse.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Sección A: Escriba un comentario sobre uno de los fragmentos.
- Sección B: Elija un tema de redacción. Su respuesta debe centrarse principalmente en las obras estudiadas para la Parte 3 (Grupos de obras); se permiten referencias a otras obras siempre que no formen la parte principal de la respuesta.

בחר באחד מהטקסטים שלפניך ונתח אותו.
1A.

החינוך למידות

- 5 המושג חינוך למידות הוא מן המושגים של המסורת היהודית. מירושו, שדרישות מוסריות שמופנות בעצם לחברה כולה תהפוכנה על-ידי החינוך המוסרי לתכונות אישיות מושרשות אצל היחידים. מדובר על הכנה לקיים את התביעה המוסרית מתוך הזדהות אישית. אין המידה טובה על שום תוצאותיה, אלא היא טובה כשהיא לעצמה ואז היא ללא ספק ערך מערכי החינוך.
- 10 השאלה הניצבת בפני הדוגלים בחינוך מוסרי היא מהו הביסוס העיוני של התביעה המוסרית. יש שהתביעה מבוססת על יסוד דתי. ביסוס זה הוא נחלתו של המיעוט, והוא נשען על האפשרות התיאורטית לברר את הנכון והטוב מתוך מקורות ההלכה. הביסוס השני נשען אף הוא על מקורות דתיים, המשמשים יסוד השפעה והשראה, שמהם יכול אדם לרכוש לעצמו מושגים מוסריים. דרך שונה בתכלית היא החינוך המוסרי החילוני. כאן מושגי המסורת מוגשים במשמעות מושאלת, לא כצו אלוהי או כהסתעפות ממנה, אלא כטעם לדרישה שהיא חובה אנושית כללית.
- 15 ויש גם כיוונים נוספים: יש שיטה הזוקקת את התביעה המוסרית לא במושגי המסורת הבאה אלינו מן העבר, אלא בתמונת עולם המרחפת לנגד המחנכים כאידיאל לעתיד. ארבע שיטות אלו, כשהן באות במחיצה חברתית אחת, אין הן מסייעות זו לזו אלא נעשות צרות ועיונות. העובדה, שאחרים מוכשרים לתבוע את התביעה המוסרית בהנמקה דתית, מרפה את ידו של התובע תביעה חילונית בעלמא. ולהפך: שאותה תביעה נשמעת בנימוק חילוני, פוגם הדבר באופי המוחלט של התביעה הדתית. וצרה לשתיהן היא השיטה האחרת הלועגת לפתרון בעיות, בדרך שאין בה תיקון עולם מן היסוד בדרך המהפכה. התוצאה של התחרות השיטות היא ביחסיות של הערכים, ומסקנת הלומדים היא לעתים, שאילו ואילו אין להם על מה שיסמוכו.
- 20 עיקר המלאכה מוטלת על כתפי בית הספר. הוא חייב לעשות למען הפיתוח האינטלקטואלי של בעיות מוסר, הקניית מושגים, העלאת דוגמות ומעין פקחת עיניים לראות מה הם הקשיים והקונפליקטים, שאדם יכול להיתקל בהם בדרכו לתיקון המוסרי שלו. אל להם למחנכים לחשוב מה יועילו להם מושגים ומחשבות, ואל להם לחשוש שמא לא יהיה החינוך ערובה לקיום הערכים הלכה למעשה.
- 25 אמנם ערובה לקיומם אין כאן, אולם יש בהם משום הכנה לקראת אפשרות לקיומם העתידי. והרי גם בשאר שטחי החינוך אין עיקר מלאכתנו אלא הכנה לקראת העתיד, ולא הדרכה למעשה המיידי.
- 30 אדרבא, יש שטחים, שבהם כל טרחתנו אינה אלא לשם העתיד, ואף-על-פי-כן סומכים אנו על המילה הנקלטת, שלא תצא ריקם בבוא השעה.
- 35 השאלה היא מה הם המקורות הספרותיים הטובים ביותר, שיכולים לשמש יסוד להעשרת המושגים ולהעשרת המחשבה המוסרית של התלמיד. עלינו להיזקק למקורות, העוסקים בבעיות מוסריות ובאחרות הנוגעות לכל זמן ולכל מקום. הבדיקה אינה צריכה להיעצר בפני קודש הקודשים של בית הספר העברי: התנ"ך. מהתנ"ך אפשר לקבל את התביעה לטוב המוחלט ללא פירוט וללא גילוי המאבק האישי של קיום האידיאל. טיפול בפרובלמטיקה מוסרית, תיאור של התנגשות בין ערך לערך, וירידה לחולשה היצרית של האדם, מצויים יותר במקורות שלאחר תקופת התנ"ך, בדברי חז"ל ובספרות המחקר והמוסר.
- 40 החינוך המוסרי ככל חינוך לערכים- תפקיד כפול לו. הוא צריך לחייב ולהדריך גם יחד. את החיוב נוכל לשאוב מן התנ"ך, אולם את ההדרכה נקל לשאוב מן המקורות המאוחרים יותר, בעיקר התלמודיים.

פרופסור יעקב כץ

.1B

כתונת איש המחנות

וְלֹא קָנְאוּ בּוֹ הָאֲחִים
עַל כְּתוֹנֶת הַפְּסִים,
שֶׁבָּה הִלְבִּישׁוּ גַם אוֹתָם
כְּשֶׁהוֹדְדוּ מִן הַפְּסִים.

5 וְלֹא חָלַם וְלֹא פָתַר
וּמִן הָאֲלֵמָה לֹא קָם,
וְלֹא נִגְרַע שְׁעִיר־עִזִּים
בְּהַטְבֵּלָה בְּדָם.

10 וְאֲבִיהֶם לֹא הִכִּירָה,
כִּי רַבּוּ בְּנֵי־זְקוּנָיו,
וְרַק מִלְמַל חִיָּה רָעָה
וְלִרְאוֹתָם לֹא נָשָׁב.

אבנר טריינין

תשנ"ח, 1998

חיבור

כתוב חיבור על אחד מן הנושאים האלה.
בחלק זה של הבחינה עליך לבסס את תשובתך לפחות על שניים מתוך כלל הפריטים בחלק
שלוש של הביבליוגרפיה שלמדת.
התייחסות לחלקים אחרים בביבליוגרפיה מותרת, אך אסור שתהווה את עיקר התשובה.

תנ"ך

2A. תאר את היחסים בין האל לברואיו בפרקים שלמדת.

2B. מה מייחד את השירה המקראית מבחינת הלשון, התוכן והאמצעים הספרותיים?

ספרות חז"ל וימי הביניים

3A. מה הם הערכים החברתיים והמוסריים המתגלים בסוג זה של ספרות?

3B. עמוד על מספר רעיונות חשובים בשירת ימי הביניים והאמצעים הספרותיים להצגתם.

הסיפור הקצר

4A. השווה את התפתחות העלילה ואת האמצעים לבניית השיא בסיפורים הקצרים שלמדת.

4B. באיזו מידה הדמויות שקראת עליהן בסיפור הקצר הן סטריאוטיפיות?

הקיבוץ

5A. מה הוא מקומו של הטבע ביצירות על הקיבוץ?

5B. מהן הנקודות האוניברסליות ביצירות על הקיבוץ?
הסבר.

הסכסוך במזרח התיכון

6A. השווה את האמצעים הספרותיים להצגת הסכסוך בשתי יצירות שלמדת. דון באפקטיביות
של אמצעים אלו להבנת הסכסוך.

6B. כיצד מתוארת האהבה ביצירות אלו? כיצד משפיע עליה הסכסוך?

השואה

7A. השווה את יחסם של שני סופרים לשואה בשתי יצירות או יותר שלמדת.

7B. מהו המסר החינוכי והערכי שיש ליצירות על השואה? כיצד הוא מובע?